

Турчіна С.Г.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту ЗЕД та
євроінтеграції
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процес глобалізації характеризується нестабільністю світової економіки, суперечністю між об'єктивною необхідністю міжнародного поділу праці для розв'язання глобальних проблем продовольства, екології тощо і суб'єктивним прагненням до однобічного присвоєння його результатів великим капіталом транснаціональних корпорацій [1].

Аграрний сектор традиційно сприймається як винятковий або чутливий сектор глобальної торгової системи. Навіть при тому, що сільськогосподарські товари, на відміну від послуг, є продуктами праці, які фізично перетинають національні кордони, в системі СОТ вони виділяються окремо через свою особливу природу і роль в розвитку міжнародної торгівлі. Глобалізація продовольчої проблеми у світі визначає стратегічні цілі промислово розвинених країн. Вони спрямовані на нарощування виробництва продовольчих ресурсів та забезпечення відповідного місця на ринку продовольства.

Проблема аграрного бізнесу в глобалізованому світі знаходиться у центрі досліджень багатьох українських науковців, а саме В.М. Гейця, Л.В. Дейнеко, Ю.О. Лупенка, Т.О. Осташко, О.В. Шубравської, О.О. Школьного та ін.

Досліджуючи питання розвитку аграрного бізнесу слід відмітити двох найбільших світових сільгоспвиробників – США та країни ЄС. Для яких характерним є значне дотування сільського господарства, що дозволяло їм продавати власну продукцію на світовому ринку за заниженими цінами. Лібералізація торгівлі, проведена в рамках угод СОТ й двосторонніх торговельних угод, веде до того, що виживають найбільш конкурентоспроможні постачальники сільськогосподарських продуктів, як правило, це великі концерни аграрної й харчової промисловості з США або ЄС.

Вони вирощують монокультури в великих обсягах для світового ринку і тим самим витісняють дрібних виробників та їх різноманітну сільськогосподарську продукцію, орієнтовану на потреби цих країн. Крім того, західні агроконцерни одержують субсидії. Тому вони можуть пропонувати свої продукти за ціною, що є демпінговою для національних виробників у країнах, що розвиваються. Слід відмітити і факт того, що США є беззаперечним лідером за експортом пшениці, так у 2010 р. зафіксовані рекордні обсяги реалізації вказаної культури - 36 млн. т або 26,88 % від світового обсягу експорту пшениці. Того ж року, для порівняння: обсяги експорту пшениці з України – 4,3 млн. т, Росії – 3,9 млн. т, Казахстану - 5,5 млн. т. Проте, з 2011 року ситуація змінилася в бік покращення, так у 2014-2015 маркетинговому році Україною було експортовано 10,5 млн. т зерна пшениці, що відповідає 8 місцю за обсягами продажу пшениці в світі (4,9 % світового ринку). Країни ЄС - найбільший купівельноспроможний імпортер сільськогосподарської продукції у світі, тому експорт аграрних товарів з боку українських виробників орієнтований передусім на цей регіон. Загалом на країни Європи припадає 35-40% експорту української пшениці. У п'ятірку найбільших імпортерів з України також увійшли Іспанія, Марокко, Пакистан та Південна Корея. Обсяг збуту вітчизняного ячменю в 2014-2015 маркетинговому році склав 4,4 млн. т. Найбільшим споживачем (1,5 млн. т зерна) в даному разі виступила Саудівська Аравія, у зв'язку з чим Україна увійшла в ТОП-5 експортерів ячменю у світі.

Варто відмітити факт того, що суб'єкти господарювання аграрної сфери мають високий потенціал розвитку сільського господарства, проте ефективність використання сільськогосподарських угідь у вартісних показниках виробництва валової продукції на одиницю земельної площі у країнах ЄС у 3,2 рази вища порівняно з Україною, оскільки країни Євросоюзу виробляють 2189,2 євро валової продукції сільського господарства на 1 га сільгоспугідь при її землемісткості, 0,46 га/1000 євро, а Україна – 686,7 євро та 1,46 га/1000 євро відповідно.

Разом з тим, аналізуючи сучасний стан су'єктів аграрного бізнесу, слід відмітити, що залишається ще низка невирішених питань стосовно адаптації

аграрного бізнесу до трансформаційних змін світової економіки, прямого й опосередкованого впливу глобалізації на господарську діяльність. Так, в умовах глобалізації конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів значною мірою зумовлена широким впровадженням у практику вітчизняних і світових досягнень науково-технічного прогресу, в якому основна роль належить інноваційній діяльності. Нині, аграрний сектор характеризується використанням застарілого та зношеного обладнання, низькою технологічністю, відсутністю належної інноваційної складової, нестачею фінансових та трудових ресурсів, нерозвиненою інфраструктурою та сировинною спрямованістю, що не сприяє збільшенню частку привласнення світового доходу.

Пріоритетний розвиток сільського господарства України відповідає національним інтересам і є гарантією продовольчої безпеки країни. Відповідно до цього слід визначити параметри національної програми на середньострокову перспективу з виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, а шляхи досягнення покласти в основу аграрної політики. Це мають бути показники, які забезпечують внутрішні потреби країни і створення потужного експортного потенціалу. Відповідно до цього повинні проводитися заходи щодо реструктуризації та технічного переоснащення галузей АПК на високоефективне використання біокліматичного потенціалу кожного регіону України для отримання конкурентоспроможної продукції [2].

Список використаних джерел

1. Ільїн В. Ю. Глобалізація та її вплив на конкурентоздатність підприємств аграрного сектору економіки України : монографія / В. Ю. Ільїн - Луганськ : Ноулідж, 2014. – 436 с.
2. Саблук П. Т. Становлення аграрної політики в Україні / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2006. – № 1.